

**БІЛГОРОД-ДНІСТРОВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ, БУДІВНИЦТВА ТА
КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Циклова комісія фінансово - економічних дисциплін

ЗАТВЕРДЖЕНО

Заступник директора навчальної
роботи

Марина Зайченко
Марина ЗАЙЧЕНКО

08 2023 р.

БЮДЖЕТНА СИСТЕМА

РОБОЧА ПРОГРАМА

обов'язкової навчальної дисципліни для здобувачів освіти спеціальності

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Білгород - Дністровський, 2023

Робоча програма дисципліни «**Бюджетна система**» складена відповідно до освітньо-професійної програми для здобувачів освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Розробник: Костенко Світлана Олександрівна, викладач вищої кваліфікаційної категорії.

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні циклової комісії фінансово-економічних дисциплін

Протокол № 1 від 28.08.2023 року

Голова циклової комісії Світлана СТЕПОВА

Схвалено методичною радою Білгород-Дністровського фахового коледжу природокористування, будівництва та комп'ютерних технологій

Протокол № 7 від 31.08 2023 року

Голова методичної ради Марина ЗАЙЧЕНКО

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Компонент освітньої програми, спеціальність, освітньокваліфікаційний рівень, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: 3.5 Модулів: 1 Змістових модулів: 2 Загальна кількість годин: 105	Цикл професійної підготовки Спеціальність: 072 Фінанси, банківська справа та страхування Освітньо-професійний ступінь: Фаховий молодший бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
		3	
		Семестр	
		5	
		Лекційні заняття:	
		40 год.	8 год
		Практичні заняття	
		20 год.	4 год
		Самостійна робота	
		45 год.	93 год
		Індивідуальні заняття:	
Вид контролю: диференційований залік			

2.МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у майбутніх фахівців теоретичних знань щодо сутності функціонування бюджетної системи України, вивчення бюджетних відносин, характеру їх впливу на суспільство та опанування практичними розрахунковими методами бюджетного планування.

Завдання навчальної дисципліни вивчити:

- основи формування бюджетної системи, її принципи;
- методи формування і використання коштів Державного бюджету України; основні напрями бюджетної політики держави;
- методи і джерела формування доходів бюджету, напрями їх використання;

- методику визначення обсягів бюджетних видатків, які забезпечують реалізацію функцій держави;
- методи і джерела формування доходів місцевих бюджетів та їх видатків.

Об'єктом вивчення є бюджети усіх рівнів у складі бюджетної системи України.

Предметом дисципліни є відносини з приводу формування і використання коштів бюджету.

Вивчення даної навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши такі навчальні дисципліни гуманітарного та професійного циклів, як: "Економічна теорія", "Гроші і кредит", "Фінанси". У свою чергу, знання з даної дисципліни забезпечують успішне засвоєння таких навчальних дисциплін, як: "Банківські операції", "Фінанси підприємств", а також проходження виробничих практик, виконання тренінгів, курсових робіт.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: сутність, призначення та роль бюджету держави; сутність дефіциту (профіциту) та джерела фінансування бюджетного дефіциту; складові системи доходів і видатків бюджету; сутність міжбюджетних відносин і міжбюджетних трансфертів; склад видатків бюджету на економічну діяльність держави та науку; склад видатків бюджету на соціальний захист населення та соціальну сферу; склад видатків бюджету на оборону та управління; склад і структуру державного боргу та видатки на його обслуговування.

вміти: працювати з нормативно-правовою базою з питань бюджету та бюджетних правовідносин; обчислювати показники бюджетного дефіциту, визначати рівень його небезпечності; визначати показники зведених бюджетів на різних рівнях; визначати обсяги міжбюджетних трансфертів, пропорції та порядок їх розподілу; аналізувати динаміку та структуру доходів і видатків бюджету;

здійснювати розмежування доходів і видатків між бюджетами; визначати обсяги потенційної державної підтримки галузей економіки за відповідними бюджетними програмами; визначати обсяги державної соціальної допомоги за відповідними напрямками; визначати рівень обґрунтованості та достатності видатків на оборону та управління; визначати та аналізувати показники боргового навантаження, використовувати методи управління державним боргом.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1. Сутність і призначення бюджету. Основи бюджетного устрою.

Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету держави

1.1. Сутність бюджету та його функції.

Походження бюджету. Бюджет як економічна категорія, як правова категорія. Бюджет за матеріальним змістом, за організаційною структурою, за формою. Визначення та характеристика функцій бюджету. Розподільна і контрольна функції.

1.2. Призначення та роль бюджету.

Обґрунтування призначення бюджету. Об'єктивна необхідність концентрації фінансових ресурсів державою. Масштаби централізації фінансових ресурсів, її форми і методи. Роль бюджету у різних державах. Значення бюджету у регулюванні соціально-економічних процесів.

1.3. Бюджетна політика: сутність та основні завдання.

Сутність і призначення бюджетної політики. Складові бюджетної політики: бюджетна стратегія і бюджетна тактика, їх сутність і характеристика. Особливості формування основних засад бюджетної політики в умовах України. Визначення та аналіз основних завдань бюджетної політики на найближчу, середньо- та довгострокову перспективу.

1.4. Бюджетний механізм та його складові.

Сутність бюджетного механізму як невід'ємної складової фінансового механізму, його призначення та структура. Роль бюджетного механізму в регулюванні економічних і соціальних процесів у державі.

Тема 2. Бюджет як основний фінансовий план держави

2.1. Правовий характер бюджету як фінансового плану. Склад бюджетного законодавства.

Склад і структура зведеного балансу фінансових ресурсів. Місце бюджету в системі фінансових планів. Нормативно-правові документи, що здійснюють регулювання бюджетних відносин.

2.2. Загальна характеристика доходів і видатків бюджету.

Основні характеристики бюджету: надходження та витрати, доходи та видатки, бюджетний дефіцит (профіцит). Склад дохідної та видаткової частин державного бюджету. Складові частини бюджету: загальний та спеціальний фонди.

2.3. Поняття бюджетної класифікації.

Сутність бюджетної класифікації, її призначення. Складові частини бюджетної класифікації. Класифікація доходів, видатків і кредитування, фінансування, боргу.

Тема 3. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування

3.1. Основні підходи до оцінювання можливих станів бюджету.

Бюджетний дефіцит та бюджетний профіцит.

Оцінювання бюджетного дефіциту, бюджетного профіциту та бюджетного балансу. Ставлення науковців до проблеми бюджетного дефіциту.

3.2. Методи обліку та показники бюджетного дефіциту.

Основні підходи до визначення бюджетного дефіциту. Абсолютні та відносні показники бюджетного дефіциту та порядок їх обчислення. Порядок урахування операцій повернення та надання кредитів під час визначення бюджетного сальдо.

3.3. Види бюджетного дефіциту та причини його виникнення.

Класифікація бюджетного дефіциту. Причини виникнення та існування бюджетного дефіциту.

3.4. Джерела фінансування бюджетного дефіциту. Особливості затвердження бюджетів із дефіцитом та профіцитом.

Характеристика джерел фінансування бюджетного дефіциту. Умови та порядок затвердження Державного та місцевих бюджетів із дефіцитом та профіцитом. Склад надходжень від приватизації як джерела фінансування дефіциту державного бюджету.

Тема 4. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України

4.1. Основи бюджетного устрою в Україні.

Загальні засади побудови бюджетної системи. Принципи, на яких ґрунтується бюджетна система України та їх сутність. Базові засади розмежування доходів і видатків між бюджетами. Основи організації взаємовідносин між бюджетами.

4.2. Бюджетна система України та її складові.

Бюджетна система України та її сутність. Види бюджетів в Україні. Місцеві бюджети, бюджети місцевого самоврядування. Зведений бюджет, його призначення.

4.3. Бюджетний процес і бюджетні процедури.

Сутність бюджетного процесу. Учасники бюджетного процесу та їх повноваження. Стадії бюджетного процесу на загальнодержавному та місцевому рівнях. Загальні засади складання проекту Державного та місцевих бюджетів. Основи виконання бюджету за доходами і видатками. Звітність про виконання бюджетів. Контроль за формуванням і використанням коштів бюджетів.

Тема 5. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання

5.1. Система фінансового вирівнювання та міжбюджетні відносини в Україні.

Сутність та причини виникнення горизонтальних і вертикальних фіскальних дисбалансів. Економічна сутність міжбюджетних відносин та мета їх регулювання.

5.2. Міжбюджетні трансферти та їх види.

Поняття про міжбюджетні трансферти, їх види. Базова та реверсна дотації, субвенції, додаткові дотації.

5.3. Порядок та умови призначення та надання окремих видів міжбюджетних трансфертів.

Основні засади призначення та порядок надання міжбюджетних трансфертів. Фінансові нормативи бюджетної забезпеченості, коригуючі коефіцієнти до них. Індекс податкоспроможності місцевого бюджету. Порядок перерахування міжбюджетних трансфертів.

Модуль 2. Система доходів і видатків Державного та місцевих бюджетів

Тема 6. Система доходів бюджету

6.1. Сутність доходів бюджету та їх класифікація.

Економічний зміст і методи формування доходів бюджету. Джерела доходів бюджету, ВВП як основа доходної бази бюджету. Класифікація доходів.

6.2. Склад і характеристика доходів Державного бюджету.

Склад, структура і динаміка доходів державного бюджету. Доходи загального і спеціального фондів. Правове регулювання формування доходної бази бюджету. Форми і методи мобілізації доходів бюджету. Податкові методи формування доходів бюджету. Функціональне призначення і характеристика різних видів податків у формуванні доходів бюджету. Неподаткові доходи бюджету. Доходи від операцій з капіталом. Трансферти. Аналіз доходів державного бюджету.

6.3. Склад і характеристика доходів місцевих бюджетів.

Доходи місцевих бюджетів, джерела їх формування. Склад і структура доходів загального і спеціального фондів відповідних місцевих бюджетів: обласних, районних бюджетів, бюджетів міст обласного значення, бюджетів сіл, селищ і міст районного значення. Аналіз доходів місцевих бюджетів.

Тема 7. Система видатків бюджету

7.1. Економічний зміст та класифікація видатків бюджету.

Економічний зміст видатків бюджету. Функції держави, їх вплив на склад і структуру видатків бюджету. Роль видатків бюджету у фінансовому забезпеченні потреб соціально-економічного розвитку. Функціональна, економічна, відомча, програмна класифікація видатків. Якісна і кількісна характеристика видатків. Класифікація видатків бюджету. Поточні бюджетні видатки і видатки розвитку.

7.2. Склад і характеристика видатків Державного бюджету.

Склад і динаміка видатків Державного бюджету. Склад видатків загального та спеціального фондів. Взаємозв'язок видатків і доходів бюджету. Структура видатків бюджету. Принципи розподілу видатків між бюджетами.

7.3. Склад і характеристика видатків місцевих бюджетів.

Склад видатків місцевих бюджетів. Структура видатків бюджету. Розмежування видатків між бюджетами. Видатки загального та спеціального фондів відповідних місцевих бюджетів: обласних, районних бюджетів, бюджетів міст обласного значення, бюджетів сіл, селищ і міст районного значення. Аналіз видатків місцевих бюджетів.

7.4. Форми бюджетного фінансування.

Характеристика форм бюджетного фінансування. Кошторисне фінансування, бюджетні кредити, бюджетні інвестиції, державні трансферти. Порядок та особливості кошторисного фінансування як основної форма здійснення видатків із бюджету.

Тема 8. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку

8.1. Видатки бюджету на економічну діяльність.

Склад і структура видатків бюджету на економічну діяльність держави. Нормативні документи, що визначають пріоритетні напрями бюджетних видатків на розвиток економіки. Видатки на економічну діяльність відповідно до функціональної класифікації видатків. Розмежування видатків на економічну діяльність між бюджетами. Особливості фінансування видатків на розвиток окремих галузей економіки: транспортної, вугільної, нафтогазової, сільськогосподарської тощо. Характеристика державних програм розвитку окремих галузей економіки.

8.2. Видатки бюджету на науку.

Видатки бюджету на науку, джерела фінансування пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок. Склад і структура видатків бюджету на науку.

Тема 9. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу

9.1. Склад видатків на соціальний захист населення і соціальну сферу.

Суть та основні напрями соціального захисту в Україні. Склад видатків на соціальну сферу.

9.2. Соціальні виплати та гарантії, що фінансуються за рахунок коштів бюджету.

Склад і структура видатків бюджету на соціальний захист і соціальне забезпечення. Розмежування видатків між бюджетами на соціальний захист і соціальне забезпечення. Порядок призначення та виплати основних видів державної соціальної допомоги.

9.3. Фінансове забезпечення видатків на освіту.

Порядок та основні засади фінансування освіти в Україні. Склад і структура видатків бюджету на освіту. Розмежування видатків між бюджетами на освіту.

9.4. Фінансове забезпечення видатків на культуру та мистецтво.

Порядок та основні засади фінансування видатків на культуру та мистецтво в Україні. Склад і структура видатків бюджету на культуру та мистецтво. Розмежування видатків між бюджетами на культуру та мистецтво.

9.5. Фінансове забезпечення видатків на засоби масової інформації, фізичну культуру та спорт.

Порядок та основні засади фінансування видатків на засоби масової інформації, фізичну культуру та спорт в Україні. Склад і структура видатків

бюджету на засоби масової інформації, фізичну культуру та спорт. Розмежування видатків між бюджетами на засоби масової інформації, фізичну культуру та спорт.

Тема 10. Видатки бюджету на оборону та управління

10.1. Видатки бюджету на оборону.

Характеристика основних нормативних документів, якими урегульовані базові засади оборони України. Основні напрями витрачання коштів у частині військової та цивільної оборони. Склад державного резерву, особливості його формування і використання.

10.2. Видатки бюджету на управління.

Склад видатків на управління. Особливості фінансування видатків на державне управління, міжнародну діяльність, громадський порядок та безпеку. Порядок розмежування видатків на управління між бюджетами.

Тема 11. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу

11.1. Економічна сутність і функції державного (місцевого) боргу.

Державні (місцеві) запозичення та гарантії.

Поняття про державний (місцевий) та гарантований державою (місцевою владою) борг. Функції державного боргу. Порядок надання державних та місцевих гарантій.

11.2. Стан, структура та динаміка Державного та гарантованого державою боргу.

Показники Державного та гарантованого державою боргу. Державний борг в аспекті валют погашення, державний борг за видами відсоткових ставок.

11.3. Управління боргом та оцінювання рівня боргового навантаження.

Суть та етапи управління державним боргом. Видатки бюджету на обслуговування Державного та місцевих боргів. Операції з активного управління боргом. Індикатори боргової безпеки держави.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Бюджетна система»

Назви розділів і тем	Кількість годин								
	денна форма				заочна форма				
	всього	з них			всього	з них			
		теоретичні	практичні	самостійна робота		теоретичні	практичні	індивідуальні заняття	самостійна робота
Змістовний модуль 1. Сутність і призначення бюджету. Основи бюджетного устрою.									
Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету держави	8	2	2	4	8				8
Тема 2. Бюджет як основний фінансовий план держави	8	2	2	4	12	2			10
Тема 3. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування	10	4	2	4	10				10
Тема 4. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України	10	4	2	4	14	2	2		10
Тема 5. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання	10	4	2	4	8				8
<i>Разом за змістовим модулем</i>	<i>46</i>	<i>16</i>	<i>10</i>	<i>20</i>	<i>52</i>	<i>4</i>	<i>2</i>		<i>46</i>
Модуль 2. Система доходів і видатків Державного та місцевих бюджетів									
Тема 6. Система доходів бюджету	10	4	2	4	12	2	2		8
Тема 7. Система видатків бюджету	10	4	2	4	10	2			8
Тема 8. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку	10	4	2	4	8				8
Тема 9. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу	10	4	2	4	8				8

Тема 10. Видатки бюджету на оборону та управління	10	4	2	4	8				8
Тема 11. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу	9	4	-	5	7				7
<i>Разом за змістовим модулем</i>	59	24	10	25	53	4	2		47
Загалом годин	105	40	20	45	105	8	4		93

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовний модуль 1. Сутність і призначення бюджету. Основи бюджетного устрою			
1	Сутність, призначення і роль бюджету держави	2	
2	Бюджет як основний фінансовий план держави	2	2
3	Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування	4	
4	Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України	4	2
5	Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання	4	
Модуль 2. Система доходів і видатків Державного та місцевих бюджетів			
6	Система доходів бюджету	4	2
7	Система видатків бюджету	4	2
8	Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку	4	
9	Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу	4	
10	Видатки бюджету на оборону та управління	4	
11	Видатки бюджету на обслуговування державного боргу	4	
	Разом	40	8

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовний модуль 1. Сутність і призначення бюджету. Основи бюджетного устрою			
1	Сутність, призначення і роль бюджету держави	2	
2	Бюджет як основний фінансовий план держави	2	
3	Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування. Розрахунок абсолютних та відносних показників бюджетного дефіциту, визначення рівня його небезпечності	2	
4	Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України. Визначення обсягу дохідної частини зведеного бюджету області, зведеного бюджету району області, зведеного бюджету міста з районним поділом	2	2
5	Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання	2	
Модуль 2. Система доходів і видатків Державного та місцевих бюджетів			
6	Система доходів бюджету Аналіз складу та структури доходів Державного бюджету України	2	2
7	Система видатків бюджету Аналіз складу та структури видатків Державного бюджету України	2	
8	Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку Проаналізувати склад і структуру видатків бюджету на економічну діяльність держави і науку	2	
9	Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу Проаналізувати склад і структуру видатків бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу.	2	
10	Видатки бюджету на оборону та управління	2	
	Разом	20	4

7. ТЕМИ САМОСТІЙНИХ РОБІТ

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовний модуль 1. Сутність і призначення бюджету. Основи бюджетного устрою			
1	Становлення бюджетних відносин в окремих країнах. Бюджетна історія України	4	8
2	Законодавча і нормативна база функціонування бюджетної системи. Бюджетний кодекс України: характеристика основних положень	4	10
3	Причини бюджетного дефіциту в Україні. Проблеми дефіциту бюджету: зарубіжний досвід.	4	10
4	Учасники бюджетного процесу та їх повноваження. Бюджетна класифікація	4	10
5	Проблеми міжбюджетних відносин в Україні. Світова практика міжбюджетних відносин	4	8
Модуль 2. Система доходів і видатків Державного та місцевих бюджетів			
6	Прямі та непрямі податки в системі доходів державного та місцевих бюджетів.	4	8
7	Економічна класифікація видатків бюджету. Розпорядники бюджетних коштів: їх права та обов'язки	4	8
8	Фінансова підтримка окремих галузей економіки. Пріоритетні напрями розвитку науки і техніки	4	8
9	Нормативні документи, які регулюють надання соціальної допомоги та їх загальна характеристика. Розмежування видатків на соціальний захист населення і соціальну сферу між бюджетами	4	8
10	Структура видатків бюджету на управління. Видатки на національну оборону: досвід зарубіжних країн	4	8
11	Правова база управління державним боргом України. Наслідки неплатоспроможності держави	5	7
	Разом	45	93

8. МЕТОДИ ТА ФОРМИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

Словесні методи(бесіда, розповідь, пояснення, лекції тощо) характерні тим, що інформацію для засвоєння здобувач освіти отримує вербальними засобами, тобто через слово.

Наочні методи - інформація для засвоєння одержується на основі сенсорно-перцептивної діяльності (демонстрування, ілюстрації, показ об'єкта, моделі).

Практичні методи. Суть їх у тому, що шляхом виконання практичних дій здобувач освіти отримує деяку інформацію, яку аналізує, робить висновок і приходять до тих знань, які необхідно засвоїти. Особливість методу в тому, що діяльність з одержання знань накладається в часі на діяльність з їх застосування, що дає винятково важливий педагогічний ефект.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності.

1. Бесіда, або діалог з аудиторією. Ставлю серію запитань, які потребують відповіді. Це дає можливість зрозуміти, чи готові здобувачі освіти сприймати новий матеріал, чи їх потрібно активізувати. Практика підказує, що здобувачі освіти ідуть на заняття не підготовлені, але коли знають, що буде опитування – готуються. Разом з тим це дає можливість виявити прогалини, що важливо не стільки для здобувача освіти, як для викладача.

2. Сократична бесіда. Ставиться серія запитань, які дають можливість здобувачу освіти дати не повну відповідь, що спонукає з зацікавленістю сприймати новий матеріал.

3. Проблемне заняття. Висловлюю проблему, з метою викликати зацікавленість у здобувачів освіти. Цей вид інтерактивних технологій можна використовувати після опрацювання серії занять, бо здобувачі освіти вже повинні мати багаж знань. Ці спрямовані на проведення дослідження праць.

Вони дозволяють отримати знання для виконання ІНДЗ.

4. Дискусія. Відбувається активний обмін думками. Це різновид проблемних лекцій. Проводяться ділові ігри, самостійна робота. Лекція-дискусія дає можливість охопити складний, великий за обсягом і найбільш вдалий матеріал.

5. Аналіз конкретних ситуацій. Береться конкретна ситуація з життя (професійна діяльність, соціум тощо) і вирішується різними шляхами. Сьогодні неможливо навчати здобувача освіти старими методами. Знань стало так багато, професійні навички стали настільки багатоманітними, що їх неможливо передати в повному обсязі в межах традиційних методів, шляхом ретрансляції, позбавленої емоційності.

6. Заняття з використанням техніки зворотного зв'язку. Після подачі лекції починається її обговорення. З'ясовую наскільки здобувачі освіти зрозуміли матеріал.

7. Метод «заверши фразу». Здобувач освіти може продовжувати її своїми словами, а не так як у конспекті.

8. Консультація. Для індивідуальної роботи зі здобувачами освіти використовую *пояснення*.

9. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

За місцем у навчальному процесі розрізняють **попередній, поточний, періодичний, підсумковий види контролю.**

Попередній контроль – використовують перед вивченням нової теми на початку семестру для з'ясування загального рівня підготовки здобувачів освіти з дисципліни, щоб передбачити організацію їх навчально-пізнавальної діяльності.

Поточний контроль – спостереження викладача за навчальною діяльністю здобувачів освіти на занятті. Метою його є отримання оперативних даних про рівень знань здобувачів освіти і якість навчальної роботи на занятті, оптимізація управління навчальним процесом.

Періодичний (тематичний) контроль – виявлення й оцінювання засвоєних на кількох попередніх заняттях знань, умінь здобувачів освіти з метою визначення, наскільки успішно вони володіють системою знань, чи відповідають ці знання програмі. Різновидом періодичного є **тематичний контроль**, що полягає у перевірці та оцінюванні знань здобувачів освіти з кожної теми і спрямований на те, щоб усі належно засвоїли кожну тему.

Підсумковий контроль здійснюється наприкінці семестру або навчального року. Підсумкову оцінку за семестр виставляють за результатами тематичного оцінювання, за рік — на основі семестрових оцінок.

Навчальні досягнення здобувачів освіти з навчальної дисципліни «Бюджетна система» оцінюються за кредитно-трансферною системою ЄКТС, в основу якої покладено принцип прозорості, об'єктивності, індивідуальності та певної уніфікованості. Головне завдання при цьому – досягти найбільш ефективного та об'єктивного оцінювання, яке повинне одночасно виконувати контролюючу й мотивуючу функції.

Кожен модуль включає лекційні та семінарські і практичні заняття, самостійну роботу.

Модульний контроль знань здобувачів освіти здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт або комп'ютерного тестування.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;

- самостійність виконання;
- творчий підхід до виконання завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – диференційований залік.

10. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти у Білгород-Дністровському фаховому коледжі природокористування, будівництва та комп'ютерних технологій».

Форма семестрової атестації: - диференційований залік

Рейтинг здобувача освіти із засвоєння навчальної дисципліни складається з рейтингу з навчальної роботи – 70 балів та рейтингу з атестації – 30 балів. Таким чином, на оцінювання засвоєння змістових модулів, на які поділяється навчальний матеріал дисципліни, передбачається 70 балів. Рейтингові оцінки із змістових модулів, як і рейтинг з атестації, теж обчислюються за 100-бальною шкалою.

Для занесення оцінок у екзаменаційну відомість, залікову книжку та журнал рейтингової оцінки знань здобувача освіти його рейтинг з різних видів навчальної роботи у балах переводиться у національну та ЄКТС (Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система) оцінки згідно з таблицею.

Для занесення оцінок у екзаменаційну відомість, залікову книжку та журнал рейтингової оцінки знань здобувача освіти його рейтинг з різних видів навчальної роботи у балах переводиться у національну та ЄКТС (Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система) оцінки згідно з таблицею.

Співвідношення між національними та ЄКТС оцінками і рейтингом здобувача освіти

Рейтинг здобувача освіти, бали	Оцінка національна за складання	
	екзаменів, диференційованих заліків	заліків*
90 – 100	Відмінно	Зараховано
74 – 89	Добре	
60 – 73	Задовільно	
00 – 59	Незадовільно	Не зараховано

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

№ п/п	Вид діяльності	Коефіцієнт (вартість виду)	Кількість робіт	Результат
Модуль 1				
1.	Лекційні заняття	1	8	8
2.	Семінарські заняття	4	5	20
3.	Модульна контрольна робота	2	1	2
Всього за модулем				30
Модуль 2				
1.	Лекційні заняття	1	12	12
2.	Семінарські заняття	4	5	20
3.	Модульна контрольна робота	8	1	8
Всього за модулем				40
Диференційний залік				30
Всього за курс				100

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

1. Підручники та посібники.
2. Конспекти лекцій.
3. Лекції на електронних носіях.
4. Матеріали для самостійного вивчення на електронних носіях.
5. Методичні вказівки до семінарських занять.

Вивчення дисципліни здобувачами освіти передбачає вміння використовувати різні інформаційні ресурси – опубліковану українську та іноземну літературу (нормативні документи, підручники, навчальні посібники, наукові періодичні та монографічні видання, словники, довідники тощо), методичну літературу та Інтернет-джерела.

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна

1. Арістов Ю.Ю. Бюджетна система як інструмент соціально-економічного розвитку країни. Економіка та держава. 2020. № 3. С. 154–159. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.3.154>

2. Бюджетна система : підручник / за ред. д.е.н., професора В.Г. Дем'янишина, д.е.н., професора О.П. Кириленко та д.е.н., професора З.М.

Лободіної. Тернопіль : ЗУНУ, 2020. 624 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/43482/1/Budzetna_systema_2020.pdf

3. Дорош О., Сальникова Т. (2019). Бюджет держави як інструмент реалізації соціально-економічних програм. Молодий вчений. 2019. № 5 (69). С. 119–122. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-5-69-48>

4. Канєва Т.В. Бюджет як інструмент соціально-економічного розвитку країни. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 7. С. 45–51. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.7.45>

5. Панухник О., Федотова Я., Голич Н. Державний бюджет України-2023: особливості регулювання фінансово-економічних процесів в умовах повномасштабної війни. Соціально-економічні проблеми і держава. 2022. Вип. 2 (27). С. 63–71. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22povupv.pdf>

Додаткова

6. Бюджетний кодекс України : Закон України № 2456-VI від 08.07.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50 (50 – 51). – С.1778.

7. Науково-практичний коментар до Бюджетного кодексу України / колектив авторів [загальна редакція Ф. Ярошенка]. – К. : Вид. "Зовнішня торгівля", 2010. – 194 с.

8. Про Державний бюджет України на 2023 рік : Закон України № 80-VIII від 28.12.2014 р. // Офіційний вісник України. – 2023. – № 3. – С. 311.

9. Фещенко Л. В. Бюджетна система України : навч. посіб. / Л. В. Фещенко, П. В. Проноза, Н. В. Кузьминчук. – К. : Кондор, 2008. – 440 с.

10. Юшко С. В. Бюджетна система : навч. посіб. / С. В. Юшко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 348 с.

11. Податковий кодекс України : Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. зі зм.і доп.

12. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України № 280/97-ВР від 21.05.1997 р. // Відомості Верховної Ради України. –1997. – № 24. – Ст. 170.

Інформаційні ресурси

13. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України. – Режим доступу : <http://treasury.gov.ua>.

14. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
15. Офіційний веб-сайт Державної фінансової інспекції України. – Режим доступу : <http://www.dkrs.gov.ua>.
16. Офіційний веб-сайт Державної фіскальної служби України. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua>.
17. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.
18. Офіційний веб-сайт Національного банку України. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
19. Офіційний веб-сайт Рахункової палати України. – Режим доступу : <http://www.ac-rada.gov.ua>.